

*Правдюк А. Л.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри правознавства
Вінницького національного аграрного університету*

АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ У СФЕРІ ВИРОБНИЦТВА АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ

Анотація. У статті досліджено наукові та нормативно-правові підходи до розуміння поняття «адміністративна послуга у сфері виробництва альтернативних джерел енергії» та їх класифікацію. Визначено, що адміністративна послуга у сфері виробництва альтернативних джерел енергії – це діяльність суб'єкта управління відповідної сфери, що здійснюється за зверненням фізичної або юридичної особи та спрямована на набуття, зміну або припинення прав чи обов'язків такої особи відповідно до законодавства.

Ключові слова: адміністративні послуги, управлінські послуги, енергоефективність, енергоощадливість, альтернативні джерела енергії.

Постановка проблеми. Нині можна спостерігати значний інтерес учених різних країн до дослідження й використання альтернативних джерел енергії. Насамперед це пов'язано з великою необхідністю охорони навколишнього природного середовища.

Водночас тривалість, вартість і прозорість адміністративних послуг, необхідних для започаткування об'єкта, що виробляє енергію на базі відновлюваних джерел, мають значний вплив на інвестиції в альтернативну енергетику.

Таким чином, актуальність дослідження полягає в тому, що в сучасних умовах євроінтеграційних процесів, які відбуваються в Україні, та всесвітньої глобалізації адміністративні послуги у сфері виробництва альтернативних джерел енергії мають велике значення та відіграють важливу роль із позиції дозвільних процедур, зокрема, подання документації та взаємодії з різними державними інтерфейсами – складовими процедури.

За останні роки зазначеної проблеми тією або іншою мірою торкалися багато вчених-правознавців, зокрема В.Б. Авер'янов, Л.С. Анохіна, О.О. Бандурка, О.Ю. Битяк, Г.І. Груба, О.М. Губрієнко, Д.В. Зеркалова, Р.А. Калюжний, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, О.Є. Кострюбіцька, О.В. Кузьменко, О.І. Остапенко, В.К. Шкарупа, Ю.С. Шемшученко та інші автори.

Тому **метою статті** є комплексне дослідження основних нормативно-правових підходів до розуміння поняття адміністративних послуг у сфері виробництва альтернативних джерел енергії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підходи до пояснення основних понять у сфері адміністративних послуг не відрізняються однозначністю й постійністю. Думки науковців щодо розуміння поняття «адміністративна послуга» із часом змінювалися. Поняття «адміністративні послуги» та «управлінські послуги» спочатку ототожнювалися, причому вживалася категорія «управлінські послуги». Пізніше деякі науковці переглянули цю позицію та обґрунтовували необхідність вживати термін «адміністративні послуги» як складову «державних» і «муніципальних» послуг.

Так, на думку І.П. Голосніченко, управлінську послугу слід розуміти як створення організаційних умов для реалізації свого права громадянином або іншим суб'єктом адміністративно-правових відносин. Він зазначає, що не будь-яка розпорядча

діяльність, навіть спрямована на реалізацію прав і свобод громадян, є послугою. Адже призначення всієї діяльності органів виконавчої влади, їх посадових і службових осіб – забезпечуванню права й свободи громадян та інших осіб [1, с. 88].

К.С. Афанасьєв, стверджуючи, що офіційним результатом надання послуги є «адміністративний акт», водночас вживає поняття «управлінська послуга», під якою розуміє спосіб реалізації адміністративно-правових режимів і розглядає їх як діяльність органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування (їх посадових осіб), пов'язану зі створенням організаційних умов або забезпеченням реалізації суб'єктивних прав і законних інтересів та виконанням обов'язків фізичними або юридичними особами, яка здійснюється за зверненнями цих осіб та офіційним результатом якої є адміністративний (індивідуальний) акт [2, с. 28].

В.М. Сороко визначає адміністративну послугу як дію виконавчого механізму державного органу або його апарату щодо забезпечення інтересів і свобод фізичних та юридичних осіб у контексті законодавчо визначених порядків реалізації своїх повноважень, які конкретизовані нормативно-правовими актами, зареєстрованими в законодавчо визначеному порядку, а управлінську послугу – як функціональну діяльність державного органу щодо вироблення й реалізації державної політики з регулювання певного сектора економіки або соціального життя [3, с. 16].

О.Г. Мордвінов та Л.О. Ляшенко розглядають адміністративну послугу як результат здійснення владних повноважень уповноваженим суб'єктом, який відповідно до закону забезпечує юридичне оформлення умов реалізації фізичними, юридичними або іншими колективними особами прав, свобод і законних інтересів за їх заявою (видача дозволів (ліцензій), сертифікатів, посвідчень, проведення реєстрації тощо) [4, с. 61].

Зважаючи на наведені міркування, можемо стверджувати, що через різні підходи до розуміння адміністративної послуги науковці вживають як категорію «адміністративна» послуга, так і категорію «управлінська» послуга. Ці два поняття, тісно пов'язані між собою, потребують обґрунтованого розмежування й пояснення їх співвідношення.

Актуальне офіційне визначення поняття «адміністративна послуга» подається в Законі України «Про адміністративні послуги» від 6 вересня 2012 р. Зокрема, згідно із цим законом, адміністративна послуга – це результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та (або) обов'язків такої особи відповідно до закону [5].

Отже, враховуючи вищенаведені підходи науковців до визначення поняття «адміністративна послуга» та нормативно-правові визначення цього поняття, можна зробити висновок про те, що в широкому розумінні адміністративну послугу можна розглядати як взаємодію державного органу та фізичної або юридичної особи як члена суспільства, а управлінську послугу – як взаємодію всередині державного органу.

Щодо адміністративних послуг у сфері виробництва альтернативних джерел енергії слід зазначити, що надавачами адміністративних послуг є суб'єкти управління енергоефективності та енергозбереження України, які діють за зверненням фізичної або юридичної особи. Метою надання послуги є забезпечення суб'єктом цього управління інтересів і свобод фізичної та юридичної особи через набуття, зміну або припинення її прав чи обов'язків.

Класифікація адміністративних послуг, що надаються у сфері виробництва альтернативних джерел енергії, здійснюється за змістом адміністративної послуги та включає видачу свідоцтв і видачу дозволів.

Видача свідоцтв – отримання свідоцтва про кваліфікацію когенераційної установки, проводиться відповідно до Закону України «Про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (когенерацію) та використання скидного енергопотенціалу» та Наказу Міністерства економічного розвитку і торгівлі в Україні «Про затвердження Порядку проведення кваліфікації когенераційної установки» [6; 7].

Когенераційна установка – це комплекс обладнання, що працює за способом комбінованого виробництва електричної й теплової енергії або перетворює скидний енергетичний потенціал технологічних процесів на електричну та теплову енергію [6].

Умови отримання свідоцтва про кваліфікацію когенераційної установки є такими:

- заява власника когенераційної установки або уповноваженої ним особи щодо проведення кваліфікації когенераційної установки (подається в довільній формі);
- технічна інформація про когенераційну установку;
- за критерієм платності послуги для отримання свідоцтва про кваліфікацію когенераційної установки є безоплатними;
- строк надання цієї послуги – 30 календарних днів [7];
- отримання свідоцтва про належність палива до альтернативного з видачею документа про ідентифікацію палива та включенням до Реєстру альтернативних видів палива регулюється Законом України «Про альтернативні види палива» [8].

Зокрема, альтернативні види палива – це тверде, рідке та газове паливо, яке є альтернативою відповідним традиційним видам палива та виробляється (видобувається) з нетрадиційних джерел і видів енергетичної сировини.

Умови отримання свідоцтва про належність палива до альтернативних видів палива є такими:

- заява виробника палива щодо отримання свідоцтва про належність палива до альтернативного (подається в довільній формі);
- експертний висновок про наявність ознак альтернативного виду палива;
- протокол випробувань палива;
- нормативно-технічна документація на паливо;
- за критерієм платності послуги для отримання свідоцтва про кваліфікацію когенераційної установки є безоплатними;
- строк надання цієї послуги – 10 календарних днів.

Також треба зазначити, що біологічні види палива, призначені для реалізації як товарна продукція, підлягають обов'язковій сертифікації відповідно до законодавства [8].

Видача дозволів – отримання експертного висновку про проведення державної експертизи з енергозбереження. Державна експертиза з енергозбереження проводиться органом виконавчої влади відповідно до Закону України «Про енергозбереження», який забезпечує реалізацію державної політики у сферах ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, енергозбереження, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива [9].

Умови отримання висновку про проведення державної експертизи з енергозбереження є такими:

а) заявка на проведення державної експертизи з енергозбереження;

б) для проектів схем розвитку й розміщення продуктивних сил, проектів розвитку галузей народного господарства, територіальних схем енергозбереження, іншої передпланової та передпроектної документації:

– проектно-кошторисна документація в повному обсязі, яка оформлена згідно з чинним законодавством;

– вихідні дані на проектування енергоефективних заходів;

– технічні умови на проектування енергоефективних заходів;

в) для енерготехнологічної частини техніко-економічних обґрунтувань і проектів будівництва нових та розширення (реконструкції, технічного переобладнання, модернізації) діючих об'єктів і підприємств із річним споживанням паливно-енергетичних ресурсів у тисячу й більше тонн у перерахунку на умовне паливо – за рішенням замовника в разі надання преференцій (субсидій, податкових або фінансово-кредитних пільг) за рахунок бюджетних коштів:

– проектно-кошторисна документація в повному обсязі, яка оформлена згідно з чинним законодавством;

– вихідні дані на проектування енергоефективних заходів;

– технічні умови на проектування енергоефективних заходів;

г) для проектів інструктивно-методичних актів і нормативно-технічних актів, будівельних норм і правил, документації на створення й придбання нової енергоємної техніки, технології і матеріалів, інших документів і матеріалів, що регламентують усі види діяльності у сфері енергозбереження:

– проекти інструктивно-методичних актів і нормативно-технічних актів, будівельних норм і правил;

– технічна документація на обладнання (технічні умови, технічні паспорти, інструкції з експлуатації, протоколи випробувань);

– сертифікати відповідності іноземної енергоємної техніки, технології та енергоємних матеріалів до вимог чинних нормативних документів;

д) державна експертиза з енергозбереження проводиться на платній основі. Розмір плати за проведення державної експертизи з енергозбереження встановлюється Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2013 р. № 230 «Про затвердження розміру плати за проведення державної експертизи з енергозбереження» [9].

За *формою реалізації* послуги, що надаються у сфері виробництва альтернативних джерел енергії, пов'язані з юридичним оформленням умов, необхідних для реалізації прав і свобод громадян – ліцензуванням (видача ліцензії на торгівлю рідким паливом із біомаси (крім біоетанолу) та біогазом) [10].

Умови отримання ліцензії на торгівлю рідким паливом із біомаси (крім біоетанолу) та біогазом є такими:

– суб'єкт господарювання особисто або через уповноважений ним орган чи особу подає до Міністерства енергетики та вугільної промисловості України відповідну заяву встановленого зразка;

– наявність власного або орендованого обладнання, споруд, необхідних для провадження відповідного виду господарської діяльності;

– прилади обліку, що перебувають у користуванні або власності заявника – суб'єкта господарювання, їх технічні характеристики;

– строк надання послуги для отримання ліцензії на торгівлю рідким паливом із біомаси (крім біоетанолу) та біогазом – 10 календарних днів [10];

– плата за видачу ліцензії справляється в розмірі, встановленому Постановою Кабінету Міністрів України «Про строк дії ліцензії на провадження певних видів господарської діяльності, розміри і порядок зарахування плати за її видачу» [11].

За суб'єктом, який надає адміністративні послуги, вони надаються різними органами: Міністерством із питань енергетики та вугільної промисловості України, Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, Державним агентством з енергоефективності та енергозбереження України та його територіальними управліннями [12; 13; 14].

Висновки. Отже, адміністративна послуга у сфері виробництва альтернативних джерел енергії – це діяльність суб'єкта управління відповідної сфери, що здійснюється за зверненням фізичної або юридичної особи та спрямована на набуття, зміну чи припинення прав або обов'язків такої особи відповідно до законодавства.

Література:

1. Голосніченко І.П. Правове регулювання надання державних управлінських послуг та вирішення адміністративних спорів / І.П. Голосніченко // Право України. – 2003. – № 10. – С. 86–89.
2. Афанасьєв К.С. Державні управлінські послуги та законні інтереси особи: взаємозв'язок понять / К.С. Афанасьєв // Юридика України. – 2007. – № 7. – С. 26–29.
3. Сороко В.М. Концептуальний підхід до проблеми запровадження інституту надання державних послуг у практику діяльності державних службовців / В.М. Сороко // Вісник державної служби. – 2004. – № 3. – С. 11–19.
4. Мордвінов О.Г. Адміністративні послуги органів виконавчої влади та місцевого самоврядування / О.Г. Мордвінов, Л.О. Ляшенко // Держава та регіони. – 2007. – № 2. – С. 60–65.
5. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 р. № 5203-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5203-17/conv>.
6. Про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (когенерацію) та використання скидного енергопотенціалу : Закон України від 05.04.2005 р. № 2509-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2509-15/conv>.
7. Про затвердження Порядку проведення кваліфікації когенераційної установки : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі в Україні від 12.06.2013 р. № 627 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1042-13>.
8. Про альтернативні види палива : Закон України від 14.01.2000 р. № 1391-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1391-14/conv>.
9. Про енергозбереження : Закон України від 01.07.1994 р. № 74/94-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/74/94-вр>.
10. Про ліцензування певних видів господарської діяльності : Закон України від 01.06.2000 р. № 1775-III [Електронний ресурс]. –

Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1775-14>.

11. Про строк дії ліцензії на провадження певних видів господарської діяльності, розміри і порядок зарахування плати за її видачу : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.11.2000 р. № 1755 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1755-2000-п>.
12. Про Міністерства з питань енергетики та вугільної промисловості України : Указ Президента України від 06.04.2011 р. № 382/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/382/2011>.
13. Про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України : Указ Президента України від 31.05.2011 р. № 634/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/634/2011>.
14. Положення про Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України : Указ Президента України 13.04.2011 р. № 462/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/462/2011>.

Правдюк А. Л. Адміністративні послуги в сфері виробництва альтернативних джерел енергії

Анотація. В статті досліджені наукові і нормативно-правові підходи к пониманию поняття «адміністративна послуга в сфері виробництва альтернативних джерел енергії» і їх класифікація. Определено, что адміністративна послуга в сфері виробництва альтернативних джерел енергії – это деятельность субъекта управления соответствующей сферы, которая совершается по обращению физического или юридического лица и направлена на приобретение или приостановление прав и обязанностей такого лица соответственно законодательству.

Ключевые слова: адміністративні послуги, управленческие услуги, энергоэффективность, энергосбережение, альтернативные источники энергии.

Pravdyuk A. Administrative services in the field of alternative energy sources

Summary. This paper investigates the scientific and regulatory approaches to understanding the concept of «administrative services in the field of alternative energy sources» and their classification. Defined, that administrative services in the sphere of production of alternative sources of energy – is the subject of management activities relevant area that acts on handling natural or legal person and is aimed at acquiring or suspension of rights and obligations of such person in accordance with legislation.

Key words: administrative services, management services, energy efficiency, energy efficiency, alternative energy sources.